

Η γυναίκα στο μύθο, την ιστορία στο σήμερα

Το αφιέρωμα αυτό της Αρχαιολογίας στη *Γυναίκα*, αγγίζει ένα επίκαιρο θέμα και συμβάλλει οδρά και διαχρονικά στον σύγχρονο αγώνα της, για να κάνει φανερή την παρουσία της και να προσδιορίσει το ρόλο της στο κοινωνικό και ιστορικό γίνεσθαι.

Ο πατριαρχικός πολιτισμός μας, εξδραμμένος πάνω στις αρχές του προπαγοδικού αμαρτηματος, οδήγησε την ιστορία σε μια μονόπλευρη μαρτυρία, πιστεύοντας πως με τη σιωπή του για το θηλυκό στοιχείο της φύσης, αν δεν μπορούσε να το εξηγήσει —ως προαιώνια πηγή κακών— τουλάχιστον θα κατάφερνε να το υποτάξει και να το εξουσιήσει.

Έτσι έρχεται σήμερα η γυναίκα μόνη της, να κόμει τη σιωπή, και να διεκδικήσει η ίδια, με τους αγώνες της, τη θέση της ισότητας δίπλα στον άνδρα, σε μια προσπάθεια να βρει το πρόσωπό της και να επαναπροσδιορίσει το ρόλο της στην κοινωνία. Αναζητάμε λοιπόν τη γυναίκα και τη δράση της στο μύθο και την ιστορία μέσα από την τέχνη και τις ίδιες τις αρχαίες πηγές για να διαγράφουμε την κοινωνική της συμβολή και τη σημασία της.

Τι κρύβει η ειρηνική εποχή της *μητριάδας* στην οποία η γυναίκα και ο ρόλος της φαίνεται ότι είχε ένα σταθερό σχήμα; Ποιοι ιστορικοί παράγοντες συνετέλεσαν στη διατήρηση αυτού του σχήματος για αιώνες; Πότε, πώς και για ποιους λόγους γίνεται το πέρασμα στην πατριαρχία; Μήπως η γυναίκα επειδή κρύβει στα σπλάχνα της δύο φορές τη ζωή έχει αναμφισβήτητη εξουσία; Μήπως ο ιμπεριαλισμός - καπιταλισμός και η πατριαρχία συμβαδίζουν; Ποιο ιστορικό παράγοντες και ποιά ανάγκη υπαγόρευσε αυτές τις αλλαγές; Αναρωτήθηκε ποτέ κανείς αν ο πόλεμος για την «ωραία Ελένη» που

σημαδεύει το τέλος της προϊστορικής περιόδου μπορεί να συμβολίζει τη νοσταλγία για μια ειρηνική εποχή χαμένη χωρίς επιστροφή, και παράλληλα να σφραγίζει την αρχή μιας νέας, γεμάτης πολέμου και περιπέτειας;

Και όταν πια η κοινωνία και η εξουσία έχει περάσει στα ανδρικά χέρια που υπηρετούν το νόμο χωρίς συναισθηματισμούς, η τιμωρία και ο θάνατος της Αντιγόνης δεν αντιπαράβθουν μέσα από την τραγική μορφή της ηρωίδας δύο κόσμους αλληλοσυγκρουόμενους; Τι είναι «θύρις»; Ποιος το καθορίζει; ο άνθρωπος ή η φύση;

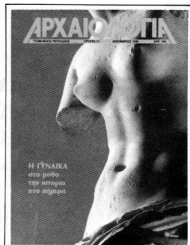
Όταν ο χριστιανισμός εξαπλώνεται και πάνω του αφηρηλατείται όλος ο δυτικός πολιτισμός, η μοίρα της γυναίκας, που εξυψώνεται σε μητέρα του θεού, ποιά είναι; Μήπως το «προαιώνιο κακό» κατατρέχει τη γυναίκα και δεν μπορεί να απαλλαγεί από τη βαθιά ριζωμένη στο κύτταρό της ενοχή;

Και σήμερα τι γίνεται; Ποιά είναι η θέση της γυναίκας στην κοινωνία και πως την αντιλαμβάνεται η ίδια; Η σημερινή σύγχρονη μητέρα και η χθεσινή μάνα και γιαγιά πόσο κοντά είναι; και τι είδους σκαλοπάτια τις χωρίζουν; Πού έχει τελικά οδηγήσει το γυναικείο κίνημα σήμερα; και τι διεκδικεί η γυναίκα με τους αγώνες της; Ασφάλως την ισονομία και την ισότητα. Ωστόσο η κοινωνική της απελευθέρωση και η συνειδητοποίηση της θέσης της από την ίδια σε ποίο σημείο έχουν προχωρήσει. Νοιώθει ευτυχομένη; Οι σχέσεις της με τον άνδρα είναι αρμονικές; Μήπως έχει πάρει έναν άλλο δρόμο για την εξουσία, χρησιμοποιώντας όμως —και αναπόφευκτα ίσως— τα ίδια μέσα και την ίδια «τεχνική» του άνδρα στην προσπάθειά της να κερδίσει την κοινωνική της απελευθέρωση;

Μήπως αξίζει να προσεγγίσουμε τις έννοιες *θηλυκό, μάνα, μητέρα*, εμείς οι ίδιες οι γυναίκες πρώτα και να αναλύσουμε τη βαθιά σημασία που κρύβουν; Τη γνώση και την εμπειρία που μας άνοιξαν το δρόμο προς την αυτονομία δεν μπορούμε χωρίς τον ανταγωνισμό και την απόρριψη να τις χρησιμοποιήσουμε; Ξεχάσαμε ίσως πως γεννηθήκαμε από μια γυναίκα και έναν άνδρα; Μπορούμε άραγε εμείς οι γυναίκες να τα ηττημόνησουμε όλα και να βάλλουμε τα θεμέλια της συνεργασίας για μια καινούργια αρχή;

Κλαίρη Ευστρατίου

Ευχαριστούμε την αρχαιολόγο κ.Μ. Βασιλάκη για τη συμβολή της στην υλοποίηση αυτού του αφιερώματος.

ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

H. Ahrweiler Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Paris I, Ομότιμος Πρύτανης.

M. Ανδρόνικος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

H.W. Catling Διευθυντής της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών

N. Γιάδούρης Γ. Γενικός Επιθεωρητής Αρχαιοτήτων

A. Di Vita Διευθυντής της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών

H. Immerwahr Γ. Διευθυντής της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών Αθηνών

H. Kyrielleis Διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών

Γ. Λάδδας Καθηγητής Πολυτεχνικής Σχολής Θεσσαλονίκης

P. Martin Ακαδημαϊκός, Καθηγητής Πανεπιστημίου Paris I και της Ecole Pratique des Hautes Etudes

X. Ντούμας Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

O. Picard Διευθυντής της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών

N. Σβώρωνος Καθηγητής της Ecole Pratique des Hautes Etudes, και του Πανεπιστημίου Κρήτης

Σ. Φιλιάτσος Γ. Υπεύθυνος των Προγραμμάτων Αρχαιομετρίας του Κ.Π.Ε. «Δημόκριτος»